

IBRU

Gigirum Me Ibru Igiyawa Munan Tenewa

Usiwa Me Painauvit Aneya Me Mina Onan

1 ¹ Watavit ampa God me isimuranaiwa gumbo wane. Propeta gumbo kum obiren di, sira ebu obiren gumbe wane. ² “Kum gare oieba apa, Usiwa gumbe did nunne. God ane Usiwa me dividivi undag wadnewa me kwan autan oya. Usiwa gumbe dividivi undag piyuwawa ge kwiminauwa undag waramne. ³ ^b Usiwa me God eyawa esinewa, me God anoanowawa irayauyau. Gae yusipamit gumbe dividivi undag waramnewa amaraivi. Me wait ane kukaeba muinne, yusipama painauvitwa yutanwa apa yan wakene. ⁴ “Usiwa me iviwa oraiwa kwan aune, aneya mina onan. Mame mina, me ane oraivitwa, aneya mina onan.

⁵ “God me aneya ambuwa gumbe mameib wane?

“Ge ne Utunwa. Gare ge ne barau genna.”

Sira,

“Ne me Mamaven atna. Me ne Utunwa ape.”

⁶ “Sira God usiwa namuirenwa baraune onnewa kumiwa apa, me mamaib wane,

“God aneyaeba mu Usiwa waiya waiya atanit di.”

⁷ “Sira aneya oya mamaib wane,

“God ane aneya taig mina,

sira ane nau eme igiyawa iyam meru mina.”

⁸ “Usiwa oya me mamaib wane,

“God, ge kin seyaeba auwawa viripusiwa onan.

Ano oraiwa tutuwawa me Ge toimuwagwa tutuwawa.

^a 1:2 Jon 1:3 ^b 1:3 Jon 14:9; 1Ko 1:20; Ibr 8:1 ^c 1:4 Pir 2:9 ^d 1:5 2Sm 7:14; 1Kr 17:13; Sam 2:7; Apa 13:33 ^e 1:6 Deu 32:43; Rom 8:29 ^f 1:7 Sam 104:4 ^g 1:8-9 Sam 45:6-7

- ⁹ Ge oraiwa baigan ege. Ge ano kukaeba topai ege.
Meoya God, God geuma me ge painau barau genne,
aigo geuma mu mina onan.
Ge waribiya gennewa me degadega oira kadnawa gumbe.”
- ¹⁰^hSira wane,
“Ayapan, ge namui ren piyu amatowanawa.
Kwimin me mina ge nanigap warana.
- ¹¹ Dividivi undag mame matai onanape.
Megara ge meib di wakeigima viripusiwa onan.
Dividivi undag matai enwape mina kukai mutpe.
- ¹² Ge dividivi mame matai wape yobutataewa mina panatpewa,
Dividivi mame matai wape mina tobiyape.
Megara ge gembo den tobiya, sira ge bairawan geuma oieba onan.”
- ¹³ⁱAneya me ambuwa gumbe God mamaib watavit wane?
“Ge ne nanin yutanwa gumbe yan wakeya.
Ne matai atna, anavi geuma ge amagwa egave emtanwa ape.”
- ¹⁴^jAneya undag mu guwowa mu upeba munan nau emewa. God me
aneyane tene onamiyawa, waita kwanawa aupe igiyawa nau mumawa atan
oya.

Umum Waivi Yaimoyai Anota

2 ¹ Meoya aninin anotunewa nu yaiyai nonunup amarata, sira nu den
kainto toigimta. ²^kGae aneya gumbe wanewa yusipamit wan yoivi,
sira gae togomiyaiviwa sira gae noiwa den aviviwa mu undag pui auya.
Ayapan gaiyawa me kokavit yusipama, aneya gaiyawa me mina onan.
³^lNu waita mame oraiminavitwa topai atawa, me aninin nu guwawe
anton? Me mina den ane nu ata. Waita waita mame, me wait namui ren
Ayapan wane, sira Iyayapan mu anoyawa mu mame wag kiniyag nu
meve did nuniya. ⁴^mGod me mina me gumbe taibe ane. Me oya, God
ane guwaguwawa, gina anat ge irayauyau. Sira puyo me Guwawa
Iyakaisiyapama me anoano meuma gumbe kep aiviwa gumbe God taibe
ane.

Mamunwa God Ane Iesu Me Tatanaiwa Mina Ane

⁵ God ane, piyu mame oniviwa me gare mame vetewa, me matai aneya
noiwa den aupe. ⁶ⁿMegara apan da buka danave mamaib taibe waivi,
“Apan me aninin? Divi oya ge apan me oya anoenge?
Apan usiwa me aninin? Divi oya ge me auwag amarege?”

⁷⁻⁸ Ge ana me aneya ankwatowo ane,

^h 1:10-12 Sam 102:25-27 ⁱ 1:13 Sam 110:1 ^j 1:14 Sam 34:7; 91:11 ^k 2:2 Gar 3:19

^l 2:3 Ibr 10:29; 12:25 ^m 2:4 Mak 16:20; 1Ko 12:4,11 ⁿ 2:6-8 Sam 8:4-6

megara ge eyawa ge ayamat kuiyave keret yusipama barauwana, sira me dividivi undag me ama danave teana.”

God dividivi undag me ankwatave baraunewa kumiwa apa, me ankwatave da den wakenewa God me den kwene. Dividivi undag me apan ankwatave di wakeigimpe, megara gare mame nu meib den yavete. ⁹ Megara nu Iesu yavete. Mamunwa God ane Iesu kusi yan ane aneya mina onan. Bo edawaeba gumbe me kin keret aune eyawa ge ayamat gumbe. Me bo demtawa aug yaune, iyayapan undag munan, God ano oraiwa gumbe.

¹⁰ Eyawa oya usitainawa obiren tam aitan oya, God ane, namuyoiyoi abnawa waita oya edawai obiren gumbe undagit oraivit ane. Me God gumbe oraivitwa, kuiyawa dividivi undag me God oya sira dividivi undag me God gumbe. ¹¹ Apan da bira ape iyakaisi, sira iyayapan mu ane iyakaisi ayawa, mu duwam megara desirom. Meiba oya Iesu me ubmam den ane megara munan wane, “Tatanaiwa.” ¹² Me wane, “Ne ge ivugwa tatanaiwa dirumpna. Siosi danave ne bererin gumbe waiya gentna.”

¹³ Sira wane,

“Ne me gumbe anotumat eni.”

Sira wane,

“Yauya ne ge utuntainanwa mu God nednewa.”

¹⁴⁻¹⁵ Usitainawa undag di ge kwapuwa gumbe, meoya me mina di ge kwapiwa gumbe. Bo apa, Seitan me bo yusiwa gumbe wakenewa wakukamne. Sira me gumbe, iyayapan kwemne, kuiyawa iyayapan mu inainai muma kumiwa apa bo aeba gumbe ankwatave nau eme igiyawa wakeya. ¹⁶ Me Ebraam usitainawa yaieg onamiyawa gumbo waita munivi, aneya gumbo onan. Me natawa. ¹⁷ Meoya God gumbe, pirisi painauvitwa me anogugut oraimina ge anotumat oraimina aunewa atan oya, dividivi undag mu gumbo Ayapan me tatanaiwa mina ane. Me iyayapan kukaeba muma yankwetan oya. ¹⁸ Ayapan me amaorot aug edawai aune, meoya me oma ane iyayapan mu amaorot auemewa gumbo waita munivi.

Iesu Me Kokavitwa, Mosisi Mina Onan

3 ¹ Meoya, tatanaiwa iyakaisiopama mu kwiminaw auvemewa. Iesu me apasoro ge pirisi painauvitwa me gumbe boruetewa. Me gumbe anoya. ² Mosisi me God gweyawa undag oya anotumat ane. Me mina, Iesu me anotumat aivi Mamunwa God me Iesu wait wat gomiyaneewa gumbe. ³ Gwe sitan abnawa ayamat aupe, gwe mekut onan. Me mina, Mamunwa God ane Iesu me eyawa kokavitwa aune, Mosisi mina onan. ⁴ Gwe desirom desirom bira da me siyampe,

^o 2:9 Pir 2:8-9 ^p 2:11 Mat 25:40 ^q 2:12 Sam 22:22 ^r 2:13 Ais 8:17-18

^s 2:14-15 1Jn 3:8; Rev 12:10 ^t 3:1-2 Nam 12:7; Ibr 4:14; 7:26

megara dividivi undag wadnewa me God. ⁵“Mosisi me nau aivi abnawa, sira me God gweyawa undag oya anotumat ane. Me dividivi me matai wapewa taibe watanwa oya. ⁶Megara Keriso me Usiwa, God gweyawa gumbe anotumat aivi. Nu degadega me kikikit autanwa ge anoenewa oraiwa gumbo wakeyawa, mu yusipamit oieba kumiwa oya amaraigimtawa, nu God gweyawa.

Anotumat Onanwa Mu Oya Gwangwan Waivi

⁷⁻⁸ ^v“Meoya me Guwawa Iyakaisiyapama waiviwa mina,

“Ye gare mame noiwa anoyawa, nonewa den yaigiwape.

At inguiwa arawa apa amaorot auyawa kumive, ye ayana God danapiriwane. Me mina, nonewa den yaigiwape.

⁹ Ye isimureaiwa me amaorot ag yaunegiya, sira bairawan 40 danave mu nau neuma yauya.

¹⁰ Meoya me kumiwa gumbe ne danampiriwa togomiyana, sira wana. Mu evedni nonomagowa ipun eme, sira mu ne ebuwanwa den yaug anoya.

¹¹ ^z“Ne danampiriwa gumbe agi neuma ana. Ne mu gumbo baina den veni, mu ne nonenwa emeniwa den aupe.”

¹² Tatangwanen. Ye guniyap da, bira da nonemagawa kukaeba go nonemagave anotumat den aiviwa aug God wakenewa yankweg ube aipe ipewa, me baina onan. ye yembovit yaiyai amaraya. ¹³ Kum wayawa gare, me danave yutuiwa garawan aya, sira ye bira da den nonemagewa yaigiwape kukaeba amaorot gumbe. ¹⁴ Nu anotumat amatonewa gumbe kikikit aug amaraigimtawa, nu Keriso oya nau desiroma. ¹⁵ Mamaib wane,

“Ye gare mame noiwa anoyawa, nonewa den yaigiwape.

Ye ayana God danapiriwane.

Me baina onan. Nonewa den yaigiwape.”

¹⁶ Bira anog ane God danapiri ane? Me iyayapan undag mu Mosisi amarag Ejipt dauwag onamiyawa, go onan? ¹⁷ Bira gumbe, God danapiri ane bairawan 40 danave. Me iyayapan mu kukaeba aya sira at inguiwa arawa apa boriruwayawa kwapuwa teyawa, go onan? ¹⁸ God agi ane sira wane, “Ne mu gumbo baina den veni, mu ne nonenwa emeniwa den aupe.” Bira gumbe God agi ane? Me iyayapan mu God noiwa den auyawa. Bira da onan. ¹⁹ Meoya nu yaug anotu, mu oma den ane nonowa emtanwa den auya, kuiyawa mu anotumat den eme.

Sabat Kumiwa Apa God Iyayapan Meuma Nonowa Emtanwa

4 ¹ Meoya God oya unig nonunwa emtanwa oya agiyawa, me ande wakene. Ye da bira oma den ane unikpewa, me baina onan. Meoya

^u 3:5 Nam 12:7; Deu 18:15-19 ^v 3:7-11 Sam 95:7-11 ^w 3:7-8 Eks 17:7; Nam 20:2-5

^x 3:11 Nam 14:21-23 ^y 3:15 Ibr 3:7-8 ^z 3:16 Nam 14:1-35 ^a 3:17 1Ko 10:10

nu yaiyai amarata. ²Gae oraiwa nunanwa oya opata wayawa nu me gaibu anotu. Mu anoya mina, nu meib anotu. Me desirom. Megara mu gae me anoyawa mu gumbo nau den ane, kuiyawa gae anoyawa anotumat gumbe den aune. ³^bNu me anotumat atuwa nonunwa emtanwa unikta.

“Ne danapiriwa gumbe agi neuma ana.

Ne mu gumbo bainda den veni, mu ne nonenwa emeniwa den aupe.” God meib wane. God dividivi undag wadnewa kumiwa apa amatonewa, God nau meuma onanane. ⁴^cKuiyawa God wane kum naningamben duwam oya, “Sira dividivi undag God nau meuma wadne onanane, sira nonewa emne kum naningamben duwam apa.” ⁵^dSira mapa wanewa, “Ne mu gumbo bainda den veni, mu ne nonenwa emeniwa den aupe.”

⁶Meoya iyayapan upeba mu matai nonowa emtanwa oya unig atanwa mu ande wakeya. Iyayapan mu namu gae oraiwa anoyawa mu anotumat onanwa gumbe oma den ane unigiya. ⁷^eSira God ane kum da me “kum gare mame” ane. Sira bairawan obiren onanane, ivi God me Devid gumbe desiroma wait namu wanewa mina wane,

“Ye gare mame noiwa anoyawa, nonewa den yaigiwape.”

⁸^fJosiya mu munan nonowa emtanwa munnewa, God ivi kum upeba oya da den wane. ⁹Meoya Sabat Kumiwa nonewa emtanwa me ande wakene God iyayapan meuma oya. ¹⁰^gGod me nau meuma yankweg nonewa emne. Me mina bira da me God nonewa emtanwa unig aunewa, me nau meuma yankweg nonewa emne. ¹¹Meoya nu nonunwa emtanwa mame nau yusipamit ag unikta. Noiwa den auyawa guwaguwawa mina bira da uyug aikpewa, me oraimina onan.

¹²^hGod gaiyawa me wakeivi sira yusipama. Me donapama, donawa duwam debaiba mina onan. Me oma ane nonemagawa ge guwawa yu gomiyape, sira koniwa ge marednawa gaibu yu gomiyape. Me mina, anoano numawa ge inaiinai me nonun magave wakeiviwa, me oma ane yang anope. ¹³Dividivi undag me God wattenewa me matai God gumbe den guwawe ape. God yangave, dividivi undag en wape onan me taibe. Nu matai God gumbe nunanwa oya wata.

Iesu Me Pirisi Painauvitwa

¹⁴ⁱGod Usiwa Iesu me nunanwa oya wakene. Me pirisi painauvitwa me kwimin danave wait aig unigne. Meoya nu anotumat gumbe boru atanwa me yusipamit amaraigimta. ¹⁵Apan da oma den ane yutun onanwa oya den ano nunigimpe. Megara Pirisi numa kokavitwa me apan mame mina onan. Me kukaeba da den ane, megara nu mina dividivi undag gumbe

^b 4:3 Sam 95:11; Ibr 3:11 ^c 4:4 Gen 2:2 ^d 4:5 Sam 95:11 ^e 4:7 Sam 95:7-8

^f 4:8 Deu 31:7; Jos 22:4 ^g 4:10 Ibr 4:4 ^h 4:12 Epe 6:17; Rev 1:16; 19:13-15

ⁱ 4:14 Ibr 3:1; 10:23

amaorot me aune. ^{16j}Meoya nu yusipamit anta ano oraiwa kin seyaeba oya. Me nu anogugut autan oya, sira me waita anoetewa gumbe ano oraiwa me waita nuntan oya.

5 ¹Pirisi painauvitwa undag mu iyayapan gumbo watgomiya munivi. Dividivi God gumbe, munan namuyoioyi abnawa atanwa oya God wag barauya. Me kukaeba oya, puyo ge puyo maeba ag tobot wantan oya. ²Me gaibu yusi onan, meoya iyayapan upeba mu den yaug anoya sira inainai mumawa gegeru gagaru aiviwa mu munan ano munigimpe. ^{3k}Me meiba oya, mu yutu onanwa gumbe, mu kukaeba oya puyo wantanit di, iyayapan mu munan ge pirisi kokawa mumbo munan.

^{4l}Bira da ayamateba mame oma den ane me mekut aupe. Aaron mina, God menan auwag wampe. ^{5m}Me desiroma, Keriso gaibu me ayamateba me mekut den aune. Ayamateba mame me pirisi painauvitwa atanwa oya. Me gumbe God wane,

“Ge me ne utunwa. Gare mame, ne ge barau genna.”

⁶ⁿSira buka da apa tenewa,

“Ge pirisi meib di wakeigimpe viripusi onan, Merukisedek mina.”

^{7o}God me oma ane bo gumbe warinampewa. Keriso inainai meuma piyuwawa kumiwa apa, me nun ge anoiviwa God gumbe wanne it aen ge yanga turipam gumbe. Sira Keriso ayamateba gumbe Keriso nun meuma God aune. ⁸Keriso me God Usiwa, megara me noiwa aug autanwa oya yaug anone edawai gina ubeube gumbe. ⁹Sira God ane me oraivitwa ane, sira apan me oma ane Keriso amave amomewa igiyawa gumbo yaibobot waitaeba munigimtanwa ane. ¹⁰God gumbe, me pirisi painauvitwa me Merukisedek minawa ane.

Gwangwan Uyug Gumbe Aig Aigiviwa

¹¹Ne Apan mame oya gaiyawa watanwa me obiren. Megara ye naunewa iyaimoyai den anoene, meoya aninin waton yaigiwane. ^{12p}Ne anoeniwa me ye wait bairawan obiren onananewa, ye wait toewanewan apono. Megara ye God gaiyawa taibewa bira toewan yemtan oya anoene. Ye imuyap am mina yunattan anoene, nakwai yaigipama onan. ¹³Iyayapan mu am mekut nemewa mu ud kikiyan mukut. Toewanewan me oraiwa oya mu den yaug anoeme. ¹⁴Megara nakwai yaigipama me iyayapan natawa mu munan. Me oraiminawa ambuwa sira kukaeba me ambuwa oya yaug anotan ag yauya igiyawa mu munan.

6 ¹⁻²Meoya Keriso oya toewanewan amatonewa yankweta, sira oraiwa kokavitwa oya anta. Kukaeba me bo gumbe aiviwa apa nonunmagawa biroriyatanwa, God gumbe anotumat atanwa, babataito

^j 4:16 Ibr 10:19 ^k 5:3 Rvt 9:7; 16:6 ^l 5:4 Eks 28:1 ^m 5:5 Sam 2:7 ⁿ 5:6 Sam 110:4; Ibr 6:20; 7:1 ^o 5:7 Mat 26:36-46; Pir 2:6-8 ^p 5:12 1Ko 3:1-3

toewanewaneba, naniwa kuiyave barautanwa, bo gumbe sira inaitanwa, puiyuyu yaibobot aigimtanwa, mame me taibewa. Meoya mame oya sira den taig itan anta. ³God bainda wape ipewa, nu meis aigimta.

⁴Bira da eyawa aunewa, puyo kwiminuwa demtawa meuma yaug anone, sira Guwawa Iyakaisiyapama gumbe kebanewa, ⁵sira God gaiyawa oraiminawa ge piyu me matai uwapewa me yusipama demtawa aune, ⁶megara ivi mu aikpewa, me apa ebu da onanape nonomagowa biroriyape. Mu God Usiwa sira korosi gumbe toeme mu mukut, sira ubmam me gumbe taibe baraueme.

⁷Piyu da uvin aikpewa yoi yaiyai aupe, iyayapan nau emewa munan nakwai oraimina iyaig yoipe ipewa, God piyu mame waribiyape.

⁸Megara me gan ge wayo kukaeba yaipewa, me oraimina onan. Me ponan niyape, oieba apa me iyam oketpe.

⁹Megara, ye iyayapan neuma. Nu mamaib vete, megara yenanwa oya ne oraivitwa yeuma oya yusipamit anotumat yenen. Me waita yeuma gaibu. ¹⁰God me oraivitwa, meoya yenan God imiwa den atataine. Ye iyayapan iyakaisiyopama gumbo waita yemne, sira gare mame waita yenivi. God iviwa oya ye baigan yeuma toewanene. God me oya den imiwa atataipe. ¹¹Nu mamaib anoetewa, ye desirom desirom ano yeuma yaigipam gumbe nu owanowan numawa oya anotumat yeuma amaraigimiya viripusiwa apa. ¹²Iyayapan mu gwangwan kwan muma anotumat ge yaimoyai gumbe aupe. Kuiyawa ye topaepam den aigimiya, megara iyayapan asime mu amowo aisiya.

God Agi Meuma Me Natawa

¹³God me Ebraam gumbe agi wane. Me kumiwa apa, bira da God mina koka onan, meoya God me membovit gwangwan wane. ¹⁴Me meis wane, “Ne natawa veni, ge waribiya gentna. Obiren gentna.” ¹⁵Mame mina, Ebraam me uiwa nikiyane, meve me agi puyowawa aune.

¹⁶Me natawa, apan agi wapewa me kokavitwa gumbe. Agi yaug anotanwa oya me gae waigimtanwa me matai tobotpe. ¹⁷Meoya God anog ane. Iyayapan kwan meuma autanwa bira mu gumbo agi wanewa mu meiba yaug anope gumbo taibe esipe, “God ano meumawa me matai den tobiyape.” God agi meuma gumbe wait bainda wane. ¹⁸“Agi duwam mame den di tobiyape.—God me agi mame oya den di uga wape.—Nu wait ayun wattune owanowan namunuba autan oya. Agi duwam mame wakeya, me me gumbe nu matai yutunwa yusipamit autanwa oya. ¹⁹Ano mame me guwunwa gumbe yumatpe oraiminavit ge yaimoyai waketanwa oya. Sira ano mame me wape koka temporu danavewa

⁹ 6:6 Mat 10:22; Ibr 10:26-27; 1Jn 5:16 ¹ 6:8 Gen 3:17-18; Mat 13:7,22

⁸ 6:10 Ibr 10:32-34 ¹ 6:13-14 Gen 22:16-17 ^u 6:18 Nam 23:19 ^v 6:19-20 Rvt 16:2-3

danave unigne. ²⁰Iesu namuiren nunanwa oya unigne. Me ane pirisi painauvitwa yaibobot. Me ane Merukisedek yumateba apa.

Pirisi Apan Merukisedek

7 ¹Wapan mame Merukisedek me Sarem kin muma, sira God painauvitwa pirisi meuma. Ebraam kin upeba mut vin aune sira taig onivi, me kumiwa apa, Merukisedek me Ebraam nuntusag waribiyane. ²Ebraam dividivi koniwa naninwanit danave kebag desirom wanne. Namuiren, iwiwa tobiyak tetawa, me kin oraivitwa. Dawa me Sarem kin muma, natawa me yumtutu kineba. ³Me mamawa onan, inawa onan, dam mu yumateba apa onnewa onan, wakewake amatonewa onan, inainai oieba onan, sira me ane God Usirenwa mina, me pirisi yaibobot tunano.

⁴Yaiyai anoya apan mame me kokawa meuma anintom. Ebraam me dam kuiyabariwa. Megara me mut warigin bog onnewa naninwanit danave kabag desirom Merukisedek gumbe wanne. ⁵*Rivai dam meuma usitainawa apa onnewa gumbo Gwangwan gumbe God wanewa, iyayapan gumbo koniwa naninwanit danave kebag desirom tampe. Mu Ebraam usitainawa, meoya mu iyayapan tatowaiwa. Megara mu iyayapan gumbo koniwa naninwanit danave kebag desirom tamiya. ⁶Megara apan me Rivai dam meuma danave den wakenewa Ebraam gumbe koniwa naninwanit danave kebag desirom aune, sira me agi meuma aunewa waribiya wanne. ⁷Pipangittanwa onan, apan painauwa me apan ankwatawewa waribiya wanne. ⁸Mapa apan bira matai botopewa naninwanit danave kebag desirom avivi, megara ebu da gumbe apan bira iyayapan waya inainewa me aune. ⁹Sira me nu wata, Rivai abnawa me koniwa naninwanit danave kebag desirom aviviwa mina koniwa naninwanit danave kebag desirom wanivi Ebraam gumbe. ¹⁰Kuiyawa Merukisedek me Ebraam nuntosane kumiwa apa, Rivai me ande mamawa kwapirenmawa danave wakene.

Iesu Me Merukisedek Mina

¹¹Pirisi nau meuma me Rivai dam danave wakenewa gumbe mina ane oraiminavit ape ipewa,—me kuiyabariwa apa God amatog Gwangwan iyayapan gumbo munne,—dividivi oya anoemewa me me apa wakeya? Divi oya pirisi da me Aaron yumateba onan megara Merukisedek yumateba mina wakenewa, yoine? ¹²Pirisi nau meuma tobiyapewa, Gwangwan mina tobiyatanit di. ¹³Apan me gumbe nu gae vetewa me dam da danave wakene. Dam me apa bira da iyakaisi kem meuma oya nau atanwa den onne. ¹⁴Yaug anotanwa Ayapan numa me dam Juda apa

* 7:1-3 Gen 14:17-20 * 7:5 Nam 18:21 † 7:14 Ais 11:1; Mat 2:6; Rev 5:5

onne, me natawa. ¹⁵Mosisi dam mame oya pirisi oya divida den wane. ¹⁶Pirisi me Merukisedek mina wakenewa yoipewa ne wait anin wanawa me taibe esipe. Me pirisi ane, me Gwangwan me kwapiwa gwangwaneba gumbe onan. Megara inainai yaibobot yusiwa gumbe me pirisi ane. ¹⁷^zApan mame oya aib wane,
 “Ge pirisi me Merukisedek yumateba apa wakenewa viripusiwa onan.”

¹⁸Gambenwa, gwangwan nunganwa yankwene, kuiyawa me yusiwa onan ge nau sira den ape. ¹⁹^a—Kuiyawa Gwangwan me oraimina divi da den ane.—Oraiwa anoetewa wat toewan nunne, sira mame gumbe nu God gumbe uwawanta.

²⁰Me God namive agi sig watanwa gumbe ane. ²¹^bMu pirisi God namive agi sig watanwa gumbe den aya, megara Ayapan pirisi ane God namive agi sig watanwa gumbe. God me Ayapan gumbe wag dine.

“Ayapan God namive agi watanwa gumbe wane,
 sira me gae meuma den tobiyape.
 ‘Ge pirisi yaibobot tunano.’”

²²^cMame gumbe, Iesu gwangwan oraimina oya wag kiniyane.

²³Mu boriruwawaya, mu pirisi nauwawa den aug avigimpe, meoya iyayapan obiren pirisi aya. ²⁴Megara Keriso inaig meib wakeigimpe viripusi onan. Me pirisi nauwawa me den tobiroriatanwa avigimpe oieba onan. ²⁵^dMeoya, iyayapan mu Keriso gumbe God oya ampewa, Keriso oma ane waita muntanit di. Me evedni inaig wakeivi, sira me yapave yum tuivi.

²⁶Pirisi kokavitwa mame me iyakaisiyapama, pui den aviviwa, danawa undag esinewa, kukaeba igiyawa gumbo ube, sira enagadne kwimin apa me painau opa. Nu imunup pirisi koka mame di. ²⁷^eKeriso me pirisi upeba mina onan. Me kum evedni me kukaeba meuma oya sira iyayapan kukaeba muma oya buyunai den aivi. ²⁸Kuiyawa me membovit wanne, sira kum desirom gumbe ane onan di ane. Gwangwan waiviwa apan pirisi kokawa aivi. Apan desi desi yutu onan. Namu Gwangwan uwane, ivi God agi gaiyawa uwane. Gaiyawa mame Usiwa oya waivine pirisi painauvitwa ane. Me nau undag di ane oieba onan.

Agi Mataiwa Pirisi Painauvitwa Meuma

8 ¹Nu divi vetewa natawa me mamaib. Pirisi painauvitwa numa me Apan me God painauvitwa kwiminauwa kin seyaeba nanin yutanwa apa wakeiviwa. ²Me nau aivi at iyakaisiyapama apa. Me tabenako^f natawa Ayapan sine, iyayapan onan.

^z 7:17 Ibr 5:6 ^a 7:19 Ibr 10:22; Jms 4:8 ^b 7:21 Ibr 5:6 ^c 7:22 Ibr 8:6; 12:24

^d 7:25 Rom 8:34 ^e 7:27 Ibr 5:3 ^f 8:2 God gweyawa wape kokawa gumbe umemewa.

³Pirisi painauvitwa undag tamne puyo ge puyo maeba wantan oya. Meoya Pirisi painauvitwa mame gaibu divi da autanit di puyo wantan oya. ⁴Keriso piyu mame danave wakeigimpewa, me pirisi den apa. Kuyawa iyayapan mu Gwangwan gumbe puyo wanemewa wakeeme. ⁵^aIyayapan mu nau mumawa eme, kwimin danave wakeemewa guwawa ge gugup gumbo. Dividivi undag mame mu God me Mosisi toewannewa mina. Mosisi me tabenako amatog sitan kumiwa apa, God toewanne. God wanewa, “Yaukapa. Ne toyau genna. Me gumbe ge dividivi undag ainama.” ⁶^hMegara gare mame, Keriso me nau oraivitwa aune. Kuyawa me yapave yum tuivi abnawa ane gwangwan agiyawa gumbe. Gwangwan agiyawa mame agi oraivitwa gumbe ane.

⁷Gwangwan agiyawa namuwa me oraivitwa ipewa, mataiwa at meuma onan. ⁸ⁱMegara God anonewa namuwa me oraivitwa onan, meoya me mamaib wane,

“Ayapan waivi, yauya, kum onivi.

Me kumiwa apa, ne gwangwan agiyawa mataiwa atna Isuraeru gweyawa ge Juda gweyawa gaibu.’

⁹Ayapan waiviwa,

Ne Ejipt apa isimuranaiwa naninap bog anedna, me kumiwa apa ne gwangwan agiyawa nunganwa ana. Gwangwan agiyawa mataiwa me nunganwa mina onan.

Mu gwangwan agiyawa neuma den amaraya, meoya ne den amara munna.’

¹⁰Ayapan waiviwa,

Kum da apa ivi, gwangwan agiyawa atna Isuraeru gweyawa gaibu.

Me mamaib. Ne Gwangwan neuma anoano muma danave entna, sira nonomagowa gumbe tetna. Ne God muma atna, mu iyayapan neuma ape.

¹¹Mu owawa den toyau mumpe, sira tatawaiwa den toyau mumpe.

Mu den wape ‘Ye Ayapan di yaug anoya.’

Iyayapan undag ne yaug ano nekpe, ud torawa apa aig iyai tayawa gumbo.

¹²Kuyawa ne kukaeba anoemewa anog yankwetna, ne kukaeba muma sira den yaug anotna.”

¹³God wane gwangwan agiyawa “Mataiwa”, me kumiwa apa, me wanewa namuwa me nunganwa. Divi da aita toivi ge namuwa kukainewa me koni onanape.

^a 8:5 Eks 25:40; Ibr 9:23 ^h 8:6 Ibr 7:22 ⁱ 8:8-12 Jer 31:31-34

Tabenako Danave Waiya Atanwa

9 ^{1j}Gwangwan agiyawa danave waiya gwangwaneba ge at Iyakaisiyapama wakeya. ²Tabenako mu baraug siya. Pantut danave namiwa apa kendoro deriyateba ge teboru ge bredu puyowawa wakeya. Mu wayawa At Iyakaisiyapama. ^{3k}Pantut duwameba wapeyawa daieve, pantut da wakene. Mu wayawa At Iyakaisiyapama Painauvitwa. ^{4l}Me apa, gooru kem iyakaisi meuma tayawa oraimina oya wakene, sira gwangwan agiyawa bokesiyawa me gooru gumbe wariyawa wakene. Bokesi danave gooru ap me danave mana wakeyawa, ge Aaron tutu meuma me sisisip tonewa, ge an pepetuwa gwangwan agiyawa tenewa wakeya. ^{5m}Sira bokesi egave, serubim eyawa gumbe wakene. Me maviwa gumbe kukaeba numa aug aitanwa noiwa umne. Megara ne oma den ane mame oya undag watna.

⁶ⁿDividivi undag mame wait tamibarip aya onananewa, pantut namuwa danave pirisi evedni unigiya sira waiya aya. ^{7o}Pantut duwameba danave, pirisi painauvitwa mekut kum desirom mekut bairawan evedni unigeme. Di onanwa me den unikpe. Di me membovit oya sira kukaeba iyayapan pimpanmuteg ayawa oya. ⁸Mame gumbe Guwawa Iyakaisiyapama mamaib toyau nunivi. Pantut namuwa ande wakenewa, At Iyakaisiyapama Painauvitwa ebuwawa me ande den watabne. ^{9p}Mame me guwaguwawa kum mame garewa oya. Gwangwan gumbe puyo ge puyo maeba waneme, megara me oma den ane iyayapan mu waiya emewa nonomagowa oraiminavit ape. ¹⁰Dividivi mame me nakwai, yoi ge divi da muintanwa mina oya. Me gwangwan kwapunwa oya. Me nau warigimpe ano mataiwa meve yaug anope.

Keriso Diyawa

¹¹Keriso uwane pirisi painauvitwa me dividivi undag oraivitwa wait anewa atan oya. Me tabenako kokavitwa ge oraivitwa unig dauwag aine. Tabenako mame iyayapan nanuwo den siya, gae dawa gumbe aib vete, me ambuwa ayawa ube. ¹²Sira me di meuma aug, me mae goot go burumakau usiwa di muma onan, At Iyakaisiyapama Painauvitwa unigne koni desirom mekut, sira gwiruwat nunne yaibobot oya. ^{13q}Mae goot ge mae burumakau apanwa diyawa sira mae burumakau vesinwa atapupuwawa mu miyot igiyawa kwapuwa puwameme. Me oma ane miyot igiyawa kwapuwa muimpe ipewa, ^{14r}Keriso diyawa me oma ane nonunmagawa muimpe. Keriso me miyot onan. Me diyawa Guwawa yaibobot gumbe God puyo

^j 9:1-2 Eks 25:23-26:30 ^k 9:3 Eks 26:31-33 ^l 9:4 Eks 16:33; 25:10-16; 30:1-6; Nam 17:8-11; Deu 10:3-5 ^m 9:5 Eks 25:18-22 ⁿ 9:6 Nam 18:2-6 ^o 9:7 Rvt 16:2-34
^p 9:9 Ibr 10:1-2 ^q 9:13 Rvt 16:15-16; Nam 19:9,17-19; Ibr 10:4 ^r 9:14 1Pi 1:18-19

wanne. Me diyawa nonunmagawa muimpe, sira anumpe bo gumbé tam ube tenumpe. Me meib anumpe bira God wakeiviwa nau meuma emewa.

¹⁵Natawa mame oya, Keriso me yapave yum tuiwiwa gwangwan agiyawa mataiwa gumbé. Gwangwan agiyawa namuwa gumbé iyayapan nu ano kukaeba atu. Keriso botone kukaeba numa muimpe sira gwiruwat nuntan oya. Me gumbé, iyayapan ambuwa munan auwanewa oma ane kwan yaibobot agiyawa aupe.

¹⁶Bo atan gimirumawa me anoivi bo meuma umumawa oya. ¹⁷Namu apan bo ape, ivi bo atan gimirumawa oma ane nau watpe. Apan me wakeiviwa, bo atan gimirumawa me oma den ane nau watpe. ¹⁸Meoya di onanwa gumbé, gwangwan agiyawa namuwa den ane. ¹⁹“Mosisi me Gwangwan desirom desirom me gumbé iyayapan undag wag dirumne. Meve me yoi ge sip gumawa diyapam ge wayo Isop kwayawa tamne, sira burumakau usiwa ge mae goot diyawa tamne. Meve me gwangwan agiyawa bukaeba ge iyayapan gumbó di yoi mina veramne. ²⁰Sira me wane, “Mame me gwangwan agiyawa diyawa me God yenan oya anewa.” ²¹“Sira ebu desiroma, me tabenako ge dividivi undag waiya gumbé aigimtan oya di yoi mina veramne. ²²“Meoya nu oma ane wata, Gwangwan gumbé dividivi undag di gumbé wad muinta. Di den aikpawa, me anog yankwetanwa onan.

²³“Dividivi mame gumbó, dividivi undag kwiminawu wakeyawa oya anog imug imug atanwa me di wad muintanit di. Megara dividivi undag kwiminawu wakeyawa me di wad muintanit di divi da oraivitwa gumbé. Me mame mina onan. ²⁴Keriso kwimin danave unigne. Me kwimin imug imug onan sira at iyakaisiyapama nanuwu ayawa onan. Me kwimin di. Sira me gare mame di God namive dauwag wakene nunan oya. ²⁵Pirisi painauvitwa bairawan evedni at iyakaisiyapama painauvitwa danave unigivi di upeba gaibu. Megara Keriso membovit den wanivi bairawan evedni. ²⁶“Me natawa onan ipawa, Keriso danadawai aupa bairawan evedni piyu amatonewa apa. Megara me piyu mame oieba apa uwane kum desirom mekut. Me kukaeba aug aitan oya membovit wantan gumbé. ²⁷Iyayapan undag kum da boriruwata, sira pui auta. Me natawa. ²⁸Mame mina, Keriso kum desirom membovit wanne iyayapan kukaeba muma autan oya. Me kum duwameba sira uwapewa, iyayapan kukaeba muma autan oya onan, megara iyayapan mu waita gumbé auwatan oya anoemewa waita mumpe.

Keriso Membovit Wanne Iyayapan Undag Munan

10 ¹Gwangwan me gugup gaibu. Gugup me toyau nuniviwa oraiwa matai oniviwa oya. Gugup me natawa gaibu onan. Iyayapan God

^s 9:19-20 Eks 24:6-8 ^t 9:21 Rvt 8:15,19 ^u 9:22 Rvt 17:11 ^v 9:23 Ibr 8:5; 10:1

^w 9:26 Ibr 10:10

oya bairawan evedni omomewa me puyo maeba desirom gumbe. Meoya Gwangwan oma den ane iyayapan oraivit ape. ² Me meis di apa ipawa, mu puyo maeba wantanwa yankwepono? Kuyawa waiya eme igiyawa mu muinne esine, sira mu kukaeba muma sira den yaug anoya. ³ Megara puyo maeba mame gumbe, mu kukaeba muma sira yaug anoya. ⁴ *Mae burumakau apan ge mae goot diyawa me oma den ane kukaeba muma aug aipe.

⁵ *Meoya Keriso piyu mame uwag wane,

“Ge puyo maeba ge puyo topayana,
sira nenanwa oya kwapiwa tamibarip ana.

⁶ Ge puyo maeba undag okeremewa sira puyo maeba
ano kukaeba oya gumbo ge gungap oma den ane, topayana.

⁷ Meoya ne wana, ‘Gare ne mapa uwana.

Buka da Baiboru danave wakenewa gumbe nenan tenewa mina,
God, ge anoegewa atanwa oya ne uwana.’”

⁸ Namu me wane, “Mae puyowawa, puyo, puyo maeba undag okeremewa sira puyo maeba ano kukaeba oya,—dividivi undag mame mu Gwangwan gumbe wanemewa,—ge me oya den anoegewa. Sira ge gungap oma den ane.” ⁹ Sira wanewa, “Gare, ne mapa uwana anoegewa atanwa oya.” Me duwameba aug yoitan oya namuwa itan kwene. ¹⁰ ^zGod anoiviwa gumbe Iesu Keriso kwapiwa kum desirom mekut wanne. Me gumbe, nu muin nunne esine iyakaisi atu.

¹¹ ^aSira pirisi undag kum evedni yoieg waiya nau meuma eme, sira puyo maeba desiroma waneme. Megara dividivi mame oma den ane kukaeba aug aipe. ¹² Megara Keriso me kukaeba muma aug aitan oya yaibobot puyowawa desirom mekut wanne. Meve me God seyaeba yutanwa apa wakeivi. ¹³ ^bSira me gare mame wakeg amaravi, ivi anaviyawa amawa deriyateba ape. ¹⁴ Keriso me puyo desirom gumbe iyayapan oya nau ane onanane viripusiwa onan, anotumat igiyawa me iyakaisiyapama atan oya.

¹⁵ Guwawa Iyakaisiyapama gaibu nunan oya mamaib taibe waivi,

¹⁶ ^c“Ayapan waiviwa, kum mame ivi, ne gwangwan agiyawa gumbo atna. Me mame.

Ne Gwangwan neuma nonomagave barautna,
sira nonomagave gimirum tetna.

¹⁷ Sira me waiviwa, “Ne kukaeba muma ge naunababat muma sira den imug anotna.”

¹⁸ Dividivi mame God anog yankwene, meoya me apa nu kukaeba puyowawa wantanwa den anoete.

^x 10:4 Ibr 9:13 ^y 10:5-7 Sam 40:6-8 ^z 10:10 Ibr 9:12 ^a 10:11 Eks 29:38

^b 10:13 Sam 110:1 ^c 10:16 Jer 31:33; Ibr 8:10

Wakewake Mataiwa Ebuwawa

¹⁹^dMeoya tatangwanen, nu oma ane At Iyakaisiyapama Painauvitwa danave Iesu diyawa ge degadega gumbe unikta. ²⁰^eIesu nunanwa oya ebu mataiwa yaibobot wakeigimtanwa ane, ankwin wapeyawa kokawa me wata me membo kwapiwa gumbe. ²¹Sira nu piri si painauvitwa me God gweyawa amaraiviwa autu. ²²^fDi meuma nonunmagawa apa di yoi mina veramne, sira nonunmagawa kukaeba wakenewa muinne, sira yoi iyakaisiyapama gumbe kwapunwa muinne. Meoya anotumat oraivitwa ge nonunmagawa oraivitwa gumbe, God oya anta. ²³Apan me agi nunnewa me anotumat apan. Meoya anoetewa oya atan man onan siwavit yoig nu wata. ²⁴Sira yusiwa gara wan ag, gara wa ata gara baigan niyata, anoano oraiwa ata. ²⁵^gIyayapan upeba desirom agoniyatanwa topaieme. Ye meib den aigimiya. Ye gara waita aigimiya. Kum onivi koni aivi, meoya nu meib di aigimta.

²⁶^hNu ano natawa wait autu. Nu kukaeba meib di aigimtawa, me apa kukaeba puyowawa da onan. ²⁷ⁱMeiba oya nu puyuyu kumiwa ge iyam oya amaraigimta. Me apa ebu da ampa onan di. Iyam mame me iyayapan ambuwa God anavi emewa undag igampe. ²⁸^jBira da Mosisi Gwangwaneba topayanewa, duwam go duwamdesi yangowo yauyawa gumbo ui onan gumbe tope boape. ²⁹^kYe yang anoya. Bira da God Usiwa amave yan empe, sira me gwangwan agiyawa diyawa me iyakaisi anumpewa yan yaupe, Guwawa me ano oraiwa nuniviwa ayamata den ape ipewa, me anintom mina ibnapamit aupe? ³⁰^lNu Me yang anotu. Me wane, “Garawa atanwa me ne ano neumawa. Ne matai garawa atna,” sira wane, “Ayapan iyayapan pui yu mumpu.” ³¹God wakeiviwa nani danave aiktanwa me ui aeba.

³²Kum namuwa apa, ye eyawa guniyap esine, me apa ivi ye mut kokawa gumbe edawai auveg uiwa nikiayana. Me kumiwa apa yang anoya. ³³Ye upeba mu iyagau ge yuaore toaore gumbe edawai auyana iyayapan obiren namuwo. Sira ye upeba iyayapan mu gaibu desirom toborayana. ³⁴^mYe iyayapan nog danave wakeemewa munan danadawai auyana. Ye yang anoyana ye tawara oraiwa me yaibobot tawaraeba wait auyana. Iyayapan upeba tawara yeuma oraiwa guniyap aug ampe, megara me kumiwa apa ye degadega gumbe me auyana.

³⁵Meoya anotumat yeuma den aoreya. Me garawa yeuma obiren yempe. ³⁶Ye uiwa di nikiatanwa yang anoya. Me gumbe, ye God ano meuma aya, meve divi da God agi wanewa auya.

^d 10:19 Ibr 4:16 ^e 10:20 Mat 27:51 ^f 10:22 Rvt 8:30; Ejk 36:25; Epe 5:26

^g 10:25 Ibr 3:13 ^h 10:26 Ibr 6:4-8 ⁱ 10:27 Ais 26:11 ^j 10:28 Deu 17:6;

19:15 ^k 10:29 Mat 12:30-32; 1Ko 11:27-29 ^l 10:30 Deu 32:35-36; Sam 135:14

^m 10:34 Mat 5:11-12; 6:20

³⁷“Kum kusi onanapeve, apan me uwatan aiviwa me uwape.
Me pungi den wape.

³⁸Apan oraiminawitwa neuma me anotumat gumbe wakeivi.
Me a ag sira daieven aipewa, ne degadega den atna.”

³⁹Nu a ag daieven am wakukamtanwa igiyawa onan. Nu anotumat ag inaiinai amaraigimtanwa igiyawa.

Anotumat Gumbe

11 ¹Gare, anotumat gumbe anoetewa me uwatanit di, sira anotumat ape iyayapan yusipamit anope guwavewa oya sira anope me natawa. ²Iyayapan namuwa anotumat muma gumbe wag waiyeme.

³Anotumat gumbe nu yaug anotu piyu mame God gaiyawa gumbe wadne. Sira dividivi yawag anoetewa me dividivi yawag anoetewa gumbe den wadne. ⁴Anotumat gumbe, Aber puyo oraivitwa wanne, Kein mina onan. Puyo me gumbe gae umum aune, Aber me apan oraivitwa. Kuiyawa God wane Aber puyo meuma me puyo oraimina. Me botone, megara me anotumat meuma gumbe iyayapan me oya gare ande veme.

⁵Anotumat gumbe, God ane Enok at da aine bo den yautanwa oya. God ane me aine, meoya iyayapan oma den ane sira me yaupe. Namu God wanewa Enok gumbe me degadega ane, ivi God ane me aine.

⁶Anotumat onanwa me gumbe God degadega den aivi. Bira da God gumbe aivinewa me dividivi mameiba me di anotumat atanit di. Me God meib di wakeiviwa, sira apan ambuwa God oya didimama aiviwa gumbe God matai garawa wampe.

⁷God me Noa dividivi me den yaunewa gumbe wag dine, me kumiwa apa anotumat gumbe Noa iyakaisiyapama namive a ane, meve vesin ud meuma waita muntan oya me wa koka sine. Wa koka me gumbe, me anewa piyu mame kukaeba, sira oraivitwa anotumat gumbe kwan autanwa abnawa ane. ⁸God Ebraam dig wane at asime aga me ge kwan geuma, me kumiwa apa anotumat gumbe Ebraam noiwa aune. Me den yaug anone ampa aipe, megara me tam aine.

⁹At me God agiyawa wanewa apa me anotumat gumbe at da igiyawa mina wakeivi. Aisak ge Jakob mu mina agi me desiroma kwan igiyawa. Me tent^v danave mu gaibu wakeeme. ¹⁰Me gwetoimu me gwe kuiyawa oraiminawa yautan oya anoivi. God me gwetoimu anog sine.

¹¹Seira me aita tone ud auwatanwa onan, megara God ane Seira yusiwa aune bug atanwa oya anotumat gumbe. Me yaug anone bira agi

ⁿ 10:37-38 Abk 2:3-4 ^o 11:1 2Ko 5:7 ^p 11:3 Gen 1:1; Sam 33:6; Jon 1:3

^q 11:4 Gen 4:3-10 ^r 11:5 Gen 5:21-24 ^s 11:7 Gen 6:13-7:1 ^t 11:8 Gen 12:1-5

^u 11:9 Gen 35:12 ^v 11:9 Me gwe wape kembesi minawa gumbe siemewa.

^w 11:11 Gen 18:11-14; 21:2; Rom 4:19

me wannewa me anotumat abnawa. ¹²^xMeoya apan da, Ebraam me bo apan mina anewa me gumbe usitainawa obiren. Mu obiren marantun yayab yane sira poeman visive nuge mina.

¹³^yIyayapan mame undag mu anotumat danave boriruwaya. Mu divi da agi munnewa den auya. Megara mu at yauya painauvit, sira degadega gumbe nuntosa aya. Mu taibe wayawa mu piyu mame danave at da igiyawa ge amdau igiyawa. ¹⁴Mu aib waya. Natawa me mu at muma oya yawag anoeme. ¹⁵Mu at muma ampa onamiyawa oya anoigimponono, mu mina ane watavit sira taig arowon ampono. ¹⁶Megara baina, mu at muma kwiminauwa me at muma oraiwa oya anoigimpono. God me God muma watanwa gumbe ubmam onan. Me gwetoimu muma oya wait tamibarip ane.

¹⁷^zGod me Ebraam gumbe amaorot ag wanne. Me kumiwa apa, me Aisak puyo ag wanne. Ebraam gumbe God agi wait wanne, megara me usiwa desiromirenwa puyo ag wanne. ¹⁸God Ebraam gumbe wane, “Ud Aisak gumbe yaipewa me wape ge dam geuma apa yaig onnewa. ¹⁹^aMe yaug anonewa God oma ane bo abnawa ape sira inaipe. Meoya me Aisak boriruwayawa gumbo sira aune. Mame me guwaguwawa.

²⁰^bAnotumat gumbe Aisak me kum iviwa oya Jakob ge Esou waribiya munne.

²¹^cAnotumat gumbe, Jakob bo aiviwa kumiwa apa me Josep usitainawa desirom desirom waribiya munne, sira tutu meuma gumbe yug yokey waiya ane.

²²^dAnotumat gumbe, Josep bo aiviwa kumiwa apa me Isuraeru usitainawa a dauwag amomewa oya gae wag dirumne, sira me marednawa meuma oya wag toewan munne.

²³^eAnotumat gumbe, Mosisi yaine kumiwa apa, me inamamawa mu Mosisi guwawe barauya dud duwamdesi onanane. Kuyiwa me ud yauyawa me monak. Mu kin gwangwan meuma oya den a aya.

²⁴Anotumat gumbe, Mosisi koka aivi kumiwa apa, me Paro gwaitawa usiven atan wayawa me topayane. ²⁵Me watgomiyane God iyayapan meuma gaibu edawai autan oya. Kukaeba degadega oya autanwa me den watgomiyane. ²⁶Ejipt tawara oraivitwa me kusi, megara gae kukaeba Mosisi gumbe Keriso oya uemewa me koka. Mosisi meib anone. Me garawa oya yavivi. ²⁷Anotumat gumbe, me kin danapiriwa gumbe den a ane, sira Ejipt yankweg aine. God me guwavewa, megara Mosisi me nonemagawa gumbe me God yaug uiwa nikiyane. ²⁸^fAnotumat gumbe,

^x 11:12 Gen 15:5; 22:17 ^y 11:13 Gen 23:4; 1Kr 29:15; Sam 39:12; 1Pi 2:11

^z 11:17-18 Gen 21:12; 22:1-14 ^a 11:19 Rom 4:17 ^b 11:20 Gen 27:27-29,39-40

^c 11:21 Gen 47:31-48:20 ^d 11:22 Gen 50:24-25; Eks 13:19 ^e 11:23 Eks 1:22; 2:2

^f 11:28 Eks 12:21-30

ud namu yaiyawa mu guttanwa abnawa den yumampe oya, me Uwag Gaveya Buyunaeba aune sira di gumbe yoi mina veramne.

^{29g}Anotumat gumbe, mu Poeman Diyapama, piyu kararuwa mina amog dauwaya. Ejipt igiyawa meib mina atan oya ageyau aya, megara mu poeman nono namne.

^{30h}Anotumat gumbe, iyayapan Jeriko pui yuyawa apa pura desirom gumbe birorot paneme, meve pui yuyawa Jeriko gwagwai an gumbe siyawa biyaug aigne. ³¹ⁱAnotumat gumbe, Reiab me uinantaraki vesinawa, kaipat igiyawa yum gumbe tamne, meoya me den bo ane anotumat onan igiyawa gaibu.

^{32j}Ne sira anin waten? Ne sira Gideon, Barak, Samson, Jepta, ge Devid, Samueru munan gae watnawa, kum oma den ane. ^{33k}Anotumat gumbe, mu at da auya, dividivi oraiwa gumbe amaraya, dividivi God agi gumbe wanewa auya, mae raion noiwa toboriya. ^{34l}Iyam igiviwa puwamiya, deba donawa ayun wariya, mu yutuwa onan megara God gumbe yusiyusi aya, mu mut igiyawa yusipamit aya, sira at da mut igiyawa guriya.

^{35m}Vesin upeba oya, God ane boriruwayawa upeba mu bo gumbe sira inaimusia. Sira iyayapan upeba inuwa nog gumbe den tam tepe dauwape, sira edawai muniya. Kuiyawa mu sira inaitanwa oraiwa autan anoya.

³⁶ⁿSira iyayapan upeba gumbo iyagon muniya, murap gumbe guriya, aiyon murapeba sein gumbe tuwamiya, sira nog danave temuniya.

^{37o}Sira mu an gumbe guriya. Sowa gumbe mu tui amiya, deba gumbe kwapamiya boriruwaya, mae sip ge mae goot kwapuwa wape mina enam amome, pukpuk wagawag igiyawa aya, edawai kokavit auya. Iyayapan den yaug anoya oya edawai muniya. ³⁸—Piyu mame mu gumbo oraimina onan.—At inguiwa arawa, tui arawa ge dagup ge nog apa, mu pipam mutag gigeme.

³⁹Iyayapan mame munan aib waya, mu anotumat oraimina auya. Megara iyayapan mame mu divi da agi munnewa den auya. ⁴⁰God namiven dividivi oraivitwa nunanwa tamibarip ane, meoya God den ane mu mukut oraivitwa aya nu gaibu onan.

God Me Usitainawa Toyau Munivi

12 ^{1p}Mame mina, irikup mina iyayapan obiren bira yangowo yauyawa birorot umanne. Meoya nu ibnawa undag ge kukaeba undag yankweta. Kin namunup wakene. Nu unuwa nikiyag ebun yaug tog anigimta. ²Yangunwa tem tem Iesu yavigimta. Iesu me anotumat numa

^g 11:29 Eks 14:21-31 ^h 11:30 Jos 6:12-21 ⁱ 11:31 Jos 2:1-21; 6:21-25; Jms 2:25

^j 11:32 Jaj 4:6-5:31; 6:11-8:32; 11:1-12:7; 13:2-16:31; 1Sm 16:1-1Ki 2:11; 1Sm 1:1-25:1

^k 11:33 Dan 6:1-27 ^l 11:34 Dan 3:23-27 ^m 11:35 1Ki 17:17-24; 2Ki 4:25-37

ⁿ 11:36 1Ki 22:26-27; Jer 20:2; 37:15; 38:6 ^o 11:37 2Kr 24:21 ^p 12:1 1Ko 9:24-25

amatonewa ge anotumat numa aivi oraivit aiviwa. Iesu namive degadega wakene, meoya ubmam oya den anone, uiwa nikiyag korosi aune. Meve me God naniwa yutanwa apa yan wakene. ³Kukaeba eme igiyawa mu Iesu gumbe noiwa den auya. Me uiwa nikiyane. Ye Ayapan mame me oya anoya. Me ye nonemagewa yusi den uwatan oya sira uuiwa den topayatan oya.

⁴Ye kukaeba oya mut ayana, megara ye di den auyana, kuiyawa ye yaigipamit den toboriyana. ⁵Ye guniyap toyau yemiyawa wakene. Me wanewa usitainowa gumbo waiviwa mina. Ye imuiwa atataine.

“Utunwa, Ayapan geuma togigimpewa me bembemu onan, me ibnapam.

Ayapan dirug wapewa yutugwa den uwape.

⁶Kuiyawa Ayapan me iyayapan baigan muniviwa mu toyau munivi. Usitainawa undag me tamtanwa me gutpe.”

⁷Yaug anoigimiya me ag yautanwa oya, ye uiwa nikiyaigimiya. God me ye ag yavemivi, kuiyawa ye me usitainawa. Bira da mamawa usiwa den tope go? ⁸Ye den gurepewa me undag autanit di den auyawa, ye ebu taibe usitainawa, ye me usitainawa onan. ⁹Sira nu kwapunwa mamunwa autu, sira mu toewan nuniya. Nu munan ayammat atu. Sira obiren nu guwunwa mamunwa gumbe ayammat ag wakeigimta? ¹⁰Kuiyawa kwapunwa mamunwa toewan nunemewa, me kum kusida pipi, sira me mu anoemewa oraiwa gumbe. Megara guwunwa mamunwa toewan nunemewa, me oraiwa numa oya, sira nu me iyakaisiyawa autanwa oya. ¹¹Toewanewan undag me degadega mina yawatanwa onan, megara yautanwa me danadawai. Megara kum ivi me yum natawa impe toewan munemewa munan.

¹²Meoya ame naniwa yusi uwayawa wanit auya, yusiwape. ¹³“Sira ebu siwabibit waribiyaya amewa oya. Amo gegeraimusiawa mu den uyug aikpe oya, obiren mu amowa matai oraimina ape.

¹⁴Iyayapan undag ape yum gumbe wakeigimiya, sira iyakaisi oya anoya. Bira da iyakaisi den apewa, me Ayapan den yaupe. ¹⁵Meoya, ye iyayapan upeba yaimoyai yawamigimiya, bira da God ano oraiwa gumbe uyug aikpetan, sira sisiwa taiwa biyaupewa me ibnawa koka apetan, mame gumbe iyayapan obiren miyot umampetan. ¹⁶“Sira uinantaraki igiyawa den wakepe. Esou me anotumat abnawa onan. Me usiwa namu yainewa kwanawa meumawa wanne nakwai desirom gumbe. Meoya bira da Eso mina den ape. ¹⁷“Ye ebu aninin aivineya yaug anoyana. Ivi me waribiya kwanawa autan anoivi, megara yankwene. Iripam nun wane, megara Esou den yaug anone ampa ano meuma tobiyape.

^q 12:5-6 Job 5:17; Pro 3:11-12; Rev 3:19 ^r 12:7 Deu 8:5 ^s 12:11 Jms 3:17-18

^t 12:12 Ais 35:3 ^u 12:13 Pro 4:26 ^v 12:16 Gen 25:29-34 ^w 12:17 Gen 27:30-40

18-19^x ^yYe den manene. Tui me nu oma ane nanunup yumtawa, iyam me igiviwa, irikup puntonewa, sisip, taig okup, kae trampet noiwa sira gae noiwa kokawa mu gumbo ye den manene. Iyayapan gae noiwa kokawa mame anoyawa sira da utupa den di wape anoya. 20^zGwangwan yusipamit wakene, “Mae tui yumpewa, me an gumbe tope, sira iyayapan me mina meib.” Mu oma den ane Gwangwan mame gumbe uwa nikiyaya. 21^aIrawa yawatanwa me ui aeba ane. Meoya Mosisi wane, “Ne a eni. Daram daram eni.”

22Megara tui Saion, God wakeiviwa toimuwawa, Jerusalem kwiminawuwa, aneya obiren buyunaeba mu gumbo ye manene. 23Sira ud namuwa siosi mumawa, mu kwiminawuwa ivuwa teyawa, God me iyayapan undag pui yumtanwa, iyayapan oraiminawa guwowa, God a munne guwowa oraivitwa. 24^bSira Iesu me yapavewa gwangwan agiyawa mataiwa oya, me gumbe ye manene. Di yoi mina veramiviwa me gumbe ye manene. Me oraimina megara Aber diyawa mina onan.

25^cYe yaiyai yaukape. Bira da gae waiviwa den topaya. Kuyawa piyu mame apa iyayapan upeba apan ambuwa gumbe gae waiviwa mu topayaya, meoya mu pui yumunne. Iyayapan mu apan ambuwa gumbo kwiminawuwa gae waiviwa mu daiyowa tobiyag wampewa, mu matai pui yumumpe. 26^dMe kumiwa apa, noiwa piyu ipuniyane. Megara kum mame, me agi ag waivi, “Ne sira atna piyu mame ipun ape. Piyu mame mekut onan, megara kwimin gaibu.” 27^e“Sira” natawa meumawa me mamaib. Dividivi undag anewa me sira ipuniyape, meve aug aipe. Dividivi undag ambuwa den ipuniyapewa me yaibobot wakepe.

28Meoya, nu God toimuwawa me den ipuniyaiwiwa wait autuwa, nu God gumbe gaun wanta. Mame mina, nu oma ane God gumbe ayamat ge a gumbe meib di aigimta. 29^fKuyawa God numawa me iyam me dividivi undag oketpe itpewa.

Nau Oraiwa Me God Degadega Ape

13 ¹Nu tatangwanen, ye meib baigan garagara ag wakeigimiya. ²^fAmdau igiyawa gumbo den imuiwa atataipe baigan munigimiya. Iyayapan upeba aneya gumbo mameib baigan muneme. Iyayapan mu den yaveg anoya mu aneya. ³Ye mina nog aigtanwa oya anoigimiya. Sira ye kwapuiwa gaibu, meoya iyayapan ambuwa edawai auemewa mu munan anoigimiya.

^x 12:18-19 Eks 19:16-20; 20:18-21; Deu 4:11-12; 5:22-27 ^y 12:18-19 Eks 20:18-21;

Deu 5:22-27 ^z 12:20 Eks 19:12-13 ^a 12:21 Deu 9:19 ^b 12:24 Gen 4:10; Ibr 8:6

^c 12:25 Ibr 2:1-3; 10:26-29 ^d 12:26 Aga 2:6 ^e 12:29 Deu 4:24; 9:3 ^f 13:2 Gen 18:1-8; 19:1-3; Rom 12:13

⁴Iyayapan undag memgebip gumbe ayamatanit di. Memgebip gomaeba me iyakaisi atanit di. Kuyawa garadi eme igiyawa ge uinantaraki igiyawa gumbo matai mu God pui yuwampe. ⁵^hAnmaga oya den anogugut aigimiya. Dividivi guniyap wakeyawa me gumbe ye degadega aigimiya. Ayapan me membo wane,

“Ne ye den yankweyempna, sira ne ye den epa aoreyempna.”

⁶ⁱMeoya nu yusipamit taibe wata,

“Ayapan me waita negivi abnawa. Ne a den atna. Iyayapan aninin ne gunap ape?”

⁷Amara yeneme igiyawa mu God gaiyawa oya guniyap wayawa yaug anoya. Kum muma oieba oya yaug anoigimiya, anotumat mumawa mina anog aigimiya. ⁸Iesu Keriso me desiroma watau garewa yaibobot tunano.

⁹^kToewanewan gina ubeube gumbe den ipunapun ag tobiyag aisiya. Nakwai gumbe onan, megara ano oraiwa gumbe ye nonemagewa yusiwapewa, me oraimina. Iyayapan mu nakwai oya kokavit anoemewa den waita auya. ¹⁰Nu iyakaisi kem meuma gunup wakene. God tabenako apa nau eme igiyawa, mu kem iyakaisiyapama apa natanwa oya yutuwa den auya.

¹¹^lPirisi painauvitwa me mae diyawa aug At Iyakaisiyapama Painauvitwa danave unig onivi kukaeba muma anog yankwetanwa puyowawa oya. Megara mae kwapiwa me iyayapan wakeemewa daieve oketpe. ¹²^mMeoya Iesu gaibu edawai aune at kokawa apa ankwin daieve, diyawa meuma gumbe iyayapan amumpe iyakaisi atan oya. ¹³ⁿMeoya ubmam me Iesu aunewa nu meib auta, sira nu iyayapan wakeemewa arawa apa dauwag menan anta. ¹⁴^oKuyawa nu mapa yaibobot gwetoimuwawa den autu, megara nu gwetoimu me uwatanwa oya amarete.

¹⁵^pMeoya nu evedni Keriso gumbe waiya puyowawa wanigimta. Puyo mame me nounwa natawa iviwa gumbe gaun wanigimtan oya. ¹⁶^qOraiwa atanwa ge keb aigimtanwa imuiwa den di atataipe. God puyo mame gumbe degadega aivi. ¹⁷^rKoukawa yeuma nouwa anog avigimiya. Kuyawa iyayapan mame yayiai veme, sira ye guwewa amareme. Mu aigimpewa degadega gumbe, danadawai gumbe onan. Me meiba onanwa, me ye guniyap waita onan.

¹⁸^sNunan nun waya. Nu yusipamit imug anoetewa nonunmagawa me oraimina, sira nu anoetewa dividivi undag yayiai wakeigimtan. ¹⁹Sira ne

^g 13:4 Epe 5:5 ^h 13:5 Deu 31:6,8; Jos 1:5 ⁱ 13:6 Sam 118:6 ^j 13:7 1Ko 4:16

^k 13:9 Rom 14:17 ^l 13:11 Rvt 16:27 ^m 13:12 Jon 19:17 ⁿ 13:13 Ibr 12:2

^o 13:14 Ibr 11:10,16; 12:22 ^p 13:15 Sam 50:14,23 ^q 13:16 Pir 4:18 ^r 13:17 1Te 5:12

^s 13:18 Apa 24:16; 2Ko 1:12

ye diruieni nun waigimiya. Ye meib di aigimiyawa, ne matai yenan koni uwatna.

²⁰ Iesu me sip amaraivi abnawa kokavitwa me God agiyawa yaibobot diyawa gumbe. Yum God me Ayapan numa Iesu bo igiyawa gumbo sira aug taig uwanewa. ²¹ Nu anoetewa, Yum God mame ye ayempe dividivi undag gumbe oraiminavit me Iesu Keriso gumbe. God mame me ano meuma guniyap ape, sira ye mina oma ane God ano meuma atan oya. Eyawa God gumbe meib di wakeigimpe oieba onan. Amen.

²² Tatangwanen, ye toewan waitawaita gaiyawa mame auya. Ne gigirum pipi tena.

²³ Ne imunap ye anoya gwanunwa Timoti nog gumbe barauya dauwane. Me tatevit uwapewa, ne gaibu onan guniyap uwata.

²⁴ Ye amara yeneme igiyawa ge iyayapan iyakaisiyopama undag gumbo gaun muniya. Iyayapan mu at Itari apa onamiyawa ye guniyap gaun yeneme.

²⁵ God ano oraiwa ye undag guniyap wakeigimpe.